

**Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының Аграрлық мәселелер,
табиғатты пайдалану және ауылдық аумақтарды дамыту комитеті
2020 жылғы 13 қарашада өткізген «Суармалы жерлерді пайдалану:
жай-күйі, проблемалары және оларды шешу жолдары» тақырыбындағы
дөңгелек үстелдің Ұсынымдары**

Ауыл шаруашылығында суармалы егіншілікті дамытудың экономикалық, әлеуметтік және экологиялық маңызын ескере отырып, орталық және жергілікті атқарушы органдардың ақпаратын, депутаттардың, Су шаруашылығы және топырақты қорғау саласындағы ғалымдар мен мамандардың сөздерін тыңдап, Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының Аграрлық мәселелер, табиғатты пайдалану және ауылдық аумақтарды дамыту комитеті мынаны **ҰСЫНАДЫ**:

1. Қазақстан Республикасының Үкіметіне

1.1. әзірленіп жатқан 2026 жылға дейінгі агроөнеркәсіптік кешенді дамыту жөніндегі ұлттық жобаның және 2021-2030 жылдарға арналған су ресурстарын басқару жөніндегі мемлекеттік бағдарламаның құрамында ауыл шаруашылығы жерлерін суару кезінде су ысырабын азайту, сондай-ақ суармалы егіншілікке қазіргі заманғы технологиялар мен инновацияларды енгізу үшін экономикалық ынталандырулар әзірлеу жөніндегі шаралар кешенін көздеу;

1.2. Еуропа Қайта Құру және Даму Банкінің, Ислам Даму Банкінің және Дүниежүзілік Банктің қарыздары есебінен жүзеге асырылатын республика өңірлерінде суару жүйелерін қалпына келтіру және реконструкциялау жөніндегі жобаларды іске асыру жөніндегі жұмысты жалғастыру.

2. Қазақстан Республикасының Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігіне

2.1. мыналар бойынша шаралар қабылдау:

- су ысырабын азайту және оны ауыл шаруашылығы жерлерін суару кезінде тиімді пайдалану мақсатында су пайдалану саласындағы нормативтік-құқықтық реттеуді өзектілендіру;

- саладағы кәсіби кадрлардың тапшылығы мәселесін шешу;

- суармалы егіншіліктің су шаруашылығы проблемаларын зерделеу тұрғысынан ғылыми зерттеулер кешенін жүргізу;

- суды есепке алу және бақылау жүйесін жетілдіру мақсатында суару арналарын цифрлау;

- ауыл шаруашылығы жерлерін суару үшін суармалы суды пайдалануды тарифтік реттеуге;

- су ресурстарын ұтымды және тиімді пайдалануды қамтамасыз ету үшін, оның ішінде су тұтыну, салық жеңілдіктері және қаржы тетігінің өзге де элементтері үшін барабар төлем белгілеу арқылы ауыл шаруашылығы су пайдаланушыларын су үнемдеуге ынталандыруға бағытталған шаралар қабылдау;

- суармалы су тапшылығы жағдайында ауыл шаруашылығы су пайдаланушылары үшін суды реттеу және бөлу қағидаларын әзірлеу.

2.2. Жергілікті атқарушы органдармен бірігіп:

шаралар қабылдасын:

- ауыл шаруашылығы жерлерін суару үшін пайдаланылатын су шаруашылығы объектілеріне (гидротехникалық құрылыстар мен суару және коллекторлық-дренаждық жүйелер) түгендеу және паспорттау жүргізуді ұйымдастыру бойынша;

- шаруашылықаралық, шаруашылықішілік суару және коллекторлық-дренаждық жүйелеріне қызмет көрсету және оларды күтіп-ұстау, сондай-ақ шаруашылықішілік арналарды, коллекторларды тазарту жөніндегі жұмыстарды жүргізбегені үшін ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің жауапкершілігін белгілеу бөлігіндегі проблемалық мәселелерді шешу бойынша.

3. Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігіне:

3.1. шаралар қабылдасын:

- суармалы жерлерді есепке алу жүйесін жетілдіру бойынша;

- тәлімі дақылдардың үлесін төмендету жолымен суармалы жерлерде ауыл шаруашылығы дақылдарын әртараптандыру бойынша;

- суармалы жерлерді пайдалану тиімділігін арттыру, өсімдік шаруашылығының жалпы өнімінде суармалы егіншілік үлесін 50% - ға дейін ұлғайту;

- Республика топырағының қазіргі заманғы топырақ-мелиорациялық, агрохимиялық және экологиялық жай-күйін бағалауды ұйымдастыру бойынша;

- жер сапасын бақылау үшін АҚРҒӨО агрохимиялық қызметінің филиалдарын құру бойынша;

- суармалы жерлердің мелиорациялық жай-күйін мониторингтеу үшін гидрогеологиялық-мелиорациялық қызметтің жұмыс аймағын кеңейту бойынша;

- суару көздерімен қамтамасыз етілмеген суармалы жерлерді ауыл шаруашылығы алқаптарының басқа түрлеріне ауыстыру бойынша.

4. Жергілікті атқарушы органдарға:

4.1. суармалы жерлердің ұтымды пайдаланылуына және жер пайдаланушылардың тиісті іс-шараларды орындауына бақылауды күшейту;

4.2. мыналар бойынша шаралар қабылдау:

- суармалы жерлердің мелиорациялық жай-күйін жақсарту, топырақтың тұздануына, жел және су эрозиясына қарсы күрес жөніндегі жобаларды басқа да табиғат қорғау іс-шараларымен кешенде әзірлеу;

- Жерді өңдеудің ылғал-ресурс үнемдейтін технологияларын барлық жерде енгізуді, жер пайдаланушылардың ауыл шаруашылығы дақылдарын кезектестірудің белгіленген схемасын сақтауын, минералдық және органикалық тыңайтқыштарды саралап қолдану көлемін ұлғайтуды қамтамасыз ету

- нақты, бірақ есепте (баланста) есепке алынбаған суармалы жерлерді суармалы жерлер санатына ауыстыру бойынша

- суару көздеріне байланыстыра отырып, суармалы жерлерді түгендеу бойынша.